

D • N

10/3 1957

Labours försvarspolitik

Före försvarsministern John Stracheys analys av den brittiska försvarsfrågan i "Fabian International Essays" hör till de mest öppna och klarläggande undersökningar som från ledande politiskt håll ägnats vår tids militärpolitiska problem. Stracheys resonemang och slutsatser är av betydelse inte blott för England, utan även för andra demokratiska stater, inte minst för oss.

Strachey börjar med att framhålla atomvapnets dominerande betydelse och att diskutera möjligheten att avskaffa dessa vapen i samband med en allmän överenskommelse om nedrustning. Han finner detta avskaffande önskvärt, även om resultatet för närvarande skulle bli till fördel för Ryssland. Svårigheterna är emellertid inom överskådlig framtid oöverstigliga. Den ömsesidiga kontroll som måste vara grundvalen för en uppgörelse är knappast tänkbar. "Ingen stat kommer att ingå på ett nedrustningsavtal av denna typ, som inte omfattar absolut säkra metoder för dess likformiga genomförande i fråga om alla signatärstaterna. Men det är omöjligt att tänka sig något kontroll- och inspektionssystem som inte drastiskt skulle begränsa de anslutna staternas suveränitet." Avrustning på detta område kan därför inte gärna väntas annat än om en försoning kommer till stånd mellan väst och öst — enligt Stracheys antydningar först vid upprättandet av något slags världsstyrelse. Däremot är ett avtal om förbud mot nya atom- eller vätebombsprov inte uteslutet. Visserligen är den vetenskapliga auktoriteten mot uppfattningen att sådana prov i begränsad skala skulle verka "förgiftande på världsatmosfären", men det vore likväl önskvärt om de kunde inställas, och det är praktiskt inte omöjligt, eftersom det är lätt att observera brott mot ett förbud.

Från dessa utgångspunkter tar Strachey upp frågan om atomvapen för Englands del. Att England måste ha atomvapen kan blott förnekas utifrån två skilda förutsättningar. Dels om man godtar den pacifistiska ståndpunkten, men då måste också allt annat försvar likvideras. Dels om man hävdar att de nya vapnen är onödiga för England. Men detta kan blott påstås om England tänkes som en av USA helt beroende allierad, utan möjlighet att näm-

vårt påverka ens sin allierades politik. Ju mera oberoende man önskar i politiken, desto mindre möjligt är det för en engelsk regering att göra England så maktlöst som följden skulle bli om man avstode från atomvapen. Förmågan att hävda sig i den samtida världen är "väsentligen beroende på förmågan att avskräcka en potentiell angripare". "Och om detta är högeligen önskvärt för en medlem av en allians som Atlantpakten, är det en ofrånkomlig nödvändighet för en helt oberoende (alliansfri) stat. Men denna förmåga att avskräcka kan endast skapas genom innehavet av atomvapen."

En liknande tankegång, än mera skarpt utförd och direkt applicerad på mindre stater än England, framförs av en annan av bokens författare, Denis Healey. Här förutsättes att små stater inte har råd att skaffa sig "en egen atomvapenmakt som kan verka avskräckande". "Då stormakterna", fortsätter Healey, "blir mer sårbara för atomanfall, kan en liten stat inte lita på deras beskydd om den inte är beredd att på förhand förena sig med dem för att organisera ett gemensamt försvar. Den kalkylerade risken av en neutral position måste bli mindre och mindre godtagbar för en liten stat som kan tänkas bli föremål för angrepp." Stracheys och Healeys överväganden beträffande små staters försvarsproblem kan sammanfattas i satsen: dessa stater är ur stånd att avvärja och alltså att avskräcka från angrepp om de inte är allierade med mäk-

tiga stater eller har atomvapen; kombinationen av allians och atomvapen ger den relativt största tryggheten.

För Strachey är det alltså en självklarhet att England, trots sin allians med USA, måste ha atomvapen. Han går efter denna slutsats in på frågan om man kan slopa andra sk konventionella vapen. Det är omöjligt, fastslår han. Lokala och begränsade krig utan atomvapen är tänkbara, och för denna möjlighet, liksom för att trygga ordningen i sina återstående besittningar och hjälpa till med gränsbevakningen i Västtyskland, måste England bevara styrkor och vapen av mera ordinär beskaffenhet. Besparingar är likväl önskvärda. Visserligen är det absurd att påstå att försvarsbördorna (1500 miljoner pund, eller 9 procent av nationalinkomsten 1955, dubbelt så mycket som Sverige) skulle vara ruinerande eller förkrossande, men det är givet att de så långt möjligt bör nedbringas. Bland de åtgärder Strachey föreslår eller ifrågasätter är nedsättning av värnplikten från två år till 18 månader — eventuellt i samband med tidigare inkallelser — och, längre fram i tiden, värnpliktsarméns ersättning med en högt utbildad värvad armé. Genom dessa och andra indragningar kan ökat utrymme ges för uppbyggande av den starka flyg- och atomvapenstyrka som är oundgänglig.

"Fabian International Essays", och särskilt Stracheys inlägg, tyder på att Englands labour inte mera avsevärt, och inte alls i huvudlinjerna, skiljer sig från det konservativa partiet i försvarsfrågan. Inom Sverige, och särskilt inom de riktningar som envist slår vakt om det gamla och vägrar att fördomsfritt diskutera samtidens läge, borde labours hållning framkalla eftertanke och omprövning.